

RANKING IN HET HOGER ONDERWIJS

Unaniem goedgekeurd door de algemene vergadering van 14/02/2007

1. SITUERING

Een ranking is een lijst van instellingen van hoger onderwijs, gerangschikt op basis van de score die ze behalen op een aantal parameters. Traditionele rankings kan je vergelijken met een hitparade van de beste instellingen.

Rankings winnen de laatste jaren meer en meer aan belang. Hoewel de methodologie van de meeste rankings door velen in Vlaanderen in twijfel wordt getrokken, worden ze wel nauwlettend in het oog gehouden. Hoewel rankings meestal ontstaan op privé-initiatief, kunnen ze op veel belangstelling rekenen van onze instellingen en politici. Europese instellingen scoren doorgaans slecht in internationale rankings. De topposities zijn veelal weggelegd voor Amerikaanse universiteiten. In Duitsland ontwikkelde het CHE (Centrum für Hochschulentwicklung) een eigen ranking. Na Zwitserland en Oostenrijk wil men deze ranking nu ook in Vlaanderen en Nederland introduceren.

In deze tekst bespreekt VVS de zin en onzin van ranking en bespreken we de meeste gekende rankings, met name de Shanghai Raking, de Times Higher en de CHE-ranking. We bespreken zowel de methodologie als de gebruikte parameters. Verder kaderen we ranking in de ruimere problematiek van studieoriëntering.

2. ALGEMENE BEDENKINGEN

Rankings zijn steeds controversieel geweest. We schetsen de contouren van het debat via een opsomming van de argumentatie van de voor- en tegenstanders.

Rankings geven **informatie** over instellingen op een eenvoudige en laagdrempelige manier. Ze kunnen studenten helpen bij het maken van hun instellingskeuze. Rankings kunnen ook de mobiliteit van studenten verhogen, zowel nationaal als internationaal, doordat ze een meer doordachte instellingskeuze mogelijk maken.

Rankings kunnen instellingen aanzetten tot **kwaliteitsverbeteringen**. Instellingen die slecht scoren op bepaalde parameters, zullen inspanningen leveren om op deze punten te verbeteren.

Kwaliteit definiëren is al zeer moeilijk. Kwaliteit meten aan de hand van enkele **parameters** is eigenlijk onmogelijk. Voor onderzoek kan men outputparameters gebruiken, al hebben deze ook beperkingen. Voor onderwijs is het zeer moeilijk kwaliteit via parameters te meten. Visitatie en accreditatie zijn een meer waardevolle benadering van kwaliteit.

Ranking kan ook een averechts effect hebben op **kwaliteit**. Instellingen die goed scoren in rankings zullen meer geld aantrekken, oa. via de derde geldstroom, waardoor ze meer kunnen investeren. Zwakker scorende instellingen zullen minder bijkomende middelen kunnen aantrekken, waardoor zij minder in hun kwaliteit kunnen investeren dan beter scorende instellingen.

Rankings meten vaak eerder **reputatie** dan kwaliteit. Ze werken ook zelfversterkend. Een instelling die hoog staat in rankings zal een goede reputatie genieten. Ze zullen hoog scoren op parameters die reputatie meten, zowel in vragenlijsten als in citatie- en publicatie-indices. Hierdoor scoren ze weer goed in rankings, wat hun reputatie verbetert. Dit kan zonder dat er een wezenlijke kwaliteitsverbetering is.

Instellingen opereren in een bepaalde **context**. Instellingen uit verschillende onderwijssystemen en met verschillende doelstellingen zijn moeilijk met elkaar te vergelijken. Rankings nemen de bestaande diversiteit niet in rekening en kunnen leiden tot eenheidsworst. Een Amerikaanse topuniversiteit werkt in een heel andere context dan een Vlaamse universiteit. Bv: een toponderzoeksinstituut heeft een hele andere opdracht dan een regionale instelling die enkel professionele opleidingen aanbiedt.

Ranking kan, zelfs indien ze niet zo bedoeld zijn, afstralen op de waarde van een **diploma**. Diploma's van instellingen die hoog scoren op rankings kunnen als waardevoller gepercipieerd worden en meer kansen bieden op de arbeidsmarkt.

3. BERLIJN PRINCIPES

De International Ranking Expert Group (IREG), gesticht in 2004 door CEPES (UNESCO European Centre for Higher Education) en het Institute for Higher Education Policy in Washington formuleerden de Berlin Principles on Ranking of Higher Education Institutions. Dit zijn richtlijnen waaraan een **goede ranking** zou moeten voldoen. De principes gaan over de doelstellingen, indicatoren, dataverzameling en presentatie van de ranking. We vatten ze even samen en maken daarna een beoordeling.

3.1. 16 PRINCIPES

Goede rankings moeten...

doel van ranking

1. Deel uitmaken van een aantal verschillende beoordelingen. Ze zijn dus complementair aan andere systemen van kwaliteitszorg.
2. Duidelijk zijn over hun doelstelling en doelgroep.
3. De diversiteit van instellingen erkennen en de verschillende doelstellingen van de instellingen in rekening nemen.
4. Duidelijk zijn over de informatiebronnen, zoals databases, studenten, professoren, werknemers. De verschillende perspectieven combineren kan een vollediger beeld geven.
5. De linguïstieke, culturele, economische en historische context specificeren.

Ontwerp en weging van indicatoren

6. Transparant zijn over de gebruikte methodologie.
7. Indicatoren kiezen volgens hun relevantie en validiteit.
8. Output meten ipv input, wanneer mogelijk.
9. Toegekende gewichten prominent maken en zo min mogelijk wijzigingen.

Verzamelen en verwerken van data

10. Aandacht schenken aan ethische standaarden. De personen die de data verzamelen en verwerken moeten objectief en onpartijdig zijn.
11. Bewerkte en controleerbare data gebruiken.
12. Data gebruiken die verzameld zijn via procedures voor wetenschappelijke data verzameling.
13. Kwaliteitszorgmaatregelen toepassen op de ranking zelf.
14. Organisatorische maatregelen nemen die de geloofwaardigheid van de rankings verhogen, oa door het installeren van advies- en superviserende organen, liefst met internationale deelnemers.

Presentatie van de ranking resultaten

15. Gebruikers duidelijkheid verschaffen over de gebruikte factoren en hem de mogelijkheid geven zelf te kiezen hoe de ranking getoond wordt.
16. Zo worden opgesteld dat fouten in de originele data geëlimineerd of verminderd worden. Instellingen en publiek moeten geïnformeerd worden over fouten.

3.2. BEOORDELING

VVS onderschrijft de Berlijn principes. We maken wel enkele **bedenkingen**. De principes zijn redelijk vaag. De vraag is hoe ze moeten worden toegepast in de praktijk. De context en diversiteit in rekening brengen is zeer belangrijk. Maar hoe doe je dit bij rankings die een internationale vergelijking maken? Hoe zorg je ervoor dat de publicatie correct verloopt? Wat is de rol van advies- en superviserende organen en hoe worden ze samengesteld?

4. WORLD RANKINGS

De twee meest gekende world rankings zijn de Shanghai en de Times Higher ranking. De methodologie is voornamelijk gebaseerd op de research output of reputatie. We lichten de methodologie en parameters even toe en geven daarna een beoordeling.

4.1. SHANGHAI, ACADEMIC RANKING OF WORLD UNIVERSITIES

De Shanghai ranking rangschikt op basis van de kwaliteit van het onderwijs, de kwaliteit van de faculteit, de onderzoeksoutput en de grootte van de instelling. Kwaliteit meten ze aan de hand van het aantal afgestudeerden en stafleden met een Nobelprijs of Field Medal. Onderzoeksoutput meten ze aan het aantal citaties en publicaties.

4.2. *TIMES HIGHER WORLD UNIVERSITY RANKINGS*

De Times Higher rangschikt op basis van onderzoekskwaliteit, arbeidsmarktinzetbaarheid van afgestudeerden, internationalisering en onderwijskwaliteit. Onderzoekskwaliteit meet men aan de hand van citaties en peer review, dus obv een vragenlijst aan academici die een lijstje maken van instellingen met de beste reputatie. Arbeidsmarktinzetbaarheid meet men aan de hand van een vragenlijst voor werkgevers. Internationalisering meet het aantal internationale faculteiten en studenten. Onderwijskwaliteit meet men aan de hand van de student/staf ratio.

4.3. *BEOORDELING WORLD RANKINGS*

De gebruikte parameters roepen heel wat vragen op. Deze rankings voldoen niet aan de **Berlijn principes**. Nobelprijzen en medailles lijken niet meteen de meest optimale kwaliteitsparameters. Reputatie is geen objectieve indicator van kwaliteit. Ook de citaties en publicaties geven niet altijd een correct beeld. De onderzoeksparameters wegen zwaar door. Onderwijs wordt amper in rekening gebracht. Geen enkele parameter besteedt aandacht aan democratisering. Bovendien zijn de gebruikte onderwijsparameters weinig zeggend.

Op de website van de Shanghai ranking lezen we het volgende : "There are many methodological and technical problems. Methodological problems include: the proportion of indicators on teaching and services, the weight of per capita performance, the type of institutions (comprehensive or specialized), the language bias in publications, the selection of awards and the experience of award winners. Technical problems include: the definition of institutions, the attribution of publications and awards, and the history of institutions."

De gebruikte **methodologie** roept heel wat vragen op. Instellingen worden beoordeeld in hun geheel. Er kunnen binnen één instelling nochtans heel wat verschillen per opleiding zijn.

Een ranking is in essentie een vergelijking, het is een **relatief** instrument. De positie van een instelling hangt dus niet enkel af van de eigen prestatie maar ook van de prestatie van andere instellingen. Het is dus goed mogelijk dat een instelling in absolute termen kwaliteitsvol is, maar relatief gezien zwak scoort.

Bij de gebruikte **parameters** zijn ook heel wat bedenkingen te maken. Op vlak van **democratisering** is er geen enkele indicator opgenomen, terwijl het hoger onderwijs een belangrijke rol in de democratisering van de maatschappij moet spelen. In beide rankings komen studentenvoorzieningen niet aan bod. Op vlak van onderwijskwaliteit wordt de begeleiding van studenten niet gemeten. Geen enkele parameter peilt naar studentenparticipatie.

De Times Higher baseert zich voornamelijk op de reputatie van de instellingen. Dit is een erg subjectief gegeven. Een goede reputatie is niet hetzelfde als een goede kwaliteit. In de Shanghai Ranking wegen het aantal Nobelprijzen en Field Medals zwaar door (30% van de totale ranking). Een afgestudeerde met een Nobelprijs zou een indicator zijn van een hoge onderwijskwaliteit. Lever je geen goed onderwijs als je geen Nobelprijswinnaars aflevert? In hoeverre heeft de opleiding impact op het winnen van een Nobelprijs? Deze parameter is dan ook weinig relevant als het gaat over het meten van kwaliteit.

De onderzoekskwaliteit wordt vooral met **bibliometrische** indicatoren geëvalueerd. De Shanghai ranking gebruikt het aantal publicaties. Uit onderzoek¹ blijkt echter dat het aantal publicaties per instelling onvoldoende correleert met onderzoekskwaliteit, gemeten op basis van peer review. Beide rankings maken ook gebruik van het aantal citaties per stafflid. Deze indicator meet de onderzoeksimpact van de instelling. Hoewel deze indicator maar een deel van onderzoekskwaliteit meet, is zij nauwkeuriger dan het meten van het aantal publicaties. Ten slotte stellen er zich problemen bij het accuraat meten van niet-Engelstalige onderzoeksoutput en het meten van onderzoeksoutput in de menswetenschappen.

Het grootste probleem stelt zich voornamelijk bij de **doel** van deze rankings. Ze stellen zich niet tot doel (toekomstige) studenten te informeren. De rankings leveren vooral informatie voor instellingen die zich met andere instellingen willen vergelijken. Dit is meteen de grootste beperking van deze rankings.

5. **CHE-RANKING**

Het Duitse Centrum für Hochschulentwicklung (CHE) ontwikkelde een ranking die tegemoet moet komen aan de kritieken op de world rankings. In Zwitserland en Oostenrijk werkt men ook aan een soortgelijke ranking. In Nederland en Vlaanderen loopt dit jaar een pilootproject dat deze ranking op enkele opleidingen zal uittesten. Het project wordt uitgevoerd door CHEPS, Center for Higher Education Policy Studies. Een klankbordgroep, waarin Vliir, Vlhora en VVS zitten, wordt betrokken bij de uitvoering. Zowel CHEPS als CHE zijn privé-instituten. Het pilootproject komt er onder andere op vraag van het ministerie.

¹ RINIA, E. et al., Comparative analysis of a set of bibliometric indicators and central peer review criteria. Evaluation of condensed matter physics in the Netherlands. in: Research Policy, 27, 1998, p. 95-107

5.1. OPZET

De CHE-ranking heeft een andere opzet dan de world rankings. De **doelstelling** is 3-ledig: het informeren van studenten, het opstellen van benchmarks voor instellingen en het verhogen van de transparantie naar het publiek. De opzet is internationaal omwille van de groeiende mobiliteit van studenten. Bovendien zijn er soms nationaal te weinig opleidingen om te ranken.

De **nadelen van world rankings** zijn volgens CHE dat zij maar een beperkt aantal instellingen ranken (bv 500 beste) en dus geen informatie geven over de overige instellingen, dat ze geen informatie geven over onderwijs en dat ze geen nationale verschillen in rekening nemen. CHE daarentegen werkt bottom up met partners in de landen, met aangepaste indicatoren.

De CHE ranking is **multidimensioneel**. Ieder kan zijn eigen parameters kiezen, al naar gelang de prioriteiten. Men rankt geen instellingen in hun geheel maar wel per opleiding. Er zijn geen individuele ranks (nr 1, 2, 3, enz) maar enkel ranking groups: top, intermediate en bottom. De top krijgt een groen bolletje, de intermediate een geel en de bottom een rood.

Er zijn negen **indicatoren**: stad/instellingen, studenten, study outcome, internationalisering, teaching, resources, onderzoek, arbeidsmarktinzetbaarheid, overall assessment (prof/student). De databronnen zijn voornamelijk bibliometrische analyse (meting citaties/publicaties) en vragenlijsten (professoren, instellingen en studenten).

De **publicatie** gebeurt in samenwerking met het tijdschrift die Zeit, de geprivilegieerde mediapartner. Die Zeit krijgt de volledige informatie en de primeur. In ruil betalen zij mee aan het onderzoek. Er is zowel een geprinte versie als de internetpublicatie. Vlaanderen en Nederland kunnen zelf een mediapartner kiezen.

Elk jaar worden enkele studiedomeinen gerankt. Elk domein komt om de drie jaar aan de beurt.

5.2. BEOORDELING CHE-RANKING

De CHE-ranking komt tegemoet aan heel wat kritieken op de traditionele rankings. Ze voldoet in grote mate aan de Berlijn Principles. Het multidimensionele karakter van de ranking is zeker een pluspunt. De gebruiker kan zo zelf kiezen welke parameters belangrijk zijn. De ranking geeft naast onderzoeksoutput en reputatie ook de mening van de studenten weer. Onderwijs neemt een belangrijke plaats in bij de ranking. Deze ranking kan studenten helpen bij het kiezen van de juiste instelling door het bieden van eenvoudige informatie. Er zijn echter ook heel wat bedenkingen te maken bij deze ranking. Er is ook nog een grote onduidelijkheid over de ranking. We zetten alles op een rijtje.

5.2.1. methodologie

De ranking heeft als **doelstelling** studenten te informeren. Dit is een nobele doelstelling. Daarnaast heeft de ranking nog andere doelstellingen, nl. het aanreiken van benchmarks en het verhogen van de transparantie. Zoals het tweede Berlijn principe² stelt, kan dit echter problemen geven. De behoefte van verschillende doelgroepen kunnen met elkaar conflicteren. Voor VVS moeten rankings informatie geven aan studenten. Bovendien ontbreekt er heel wat informatie die voor studenten essentieel is, zoals informatie over toegankelijkheid, studiedrukmeting, studiekostenmeting, etc.

De CHE-ranking gebruikt een andere methodologie dan de world rankings. Het grootste verschil met andere rankings is dus het **multidimensioneel** karakter. Er is niet één score per instelling. Er is dus ook geen lijst van instellingen. Men bekijkt opleidingen apart en geeft ze een oordeel op een aantal parameters. Je kan zelf 5 parameters kiezen die je belangrijk vindt en zo je eigen ranking maken. CHE maakt wel een ranking overview. Dit is een overzicht van alle opleidingen uit één studiegebied, die beoordeeld worden op vijf parameters. Men kan ook een overzicht krijgen van alle scores voor één opleiding.

VVS stelt zich enkele vragen bij de rol van de **mediapartner**. In Duitsland is men wegens problemen reeds van mediapartner moeten veranderen. Aangezien zij mee betalen voor het opstellen van de ranking, zijn ze een belangrijke partner. Het opstellen van de ranking moet echter volledig onafhankelijk gebeuren. Ook bij de publicatie moeten correct verlopen. Bij de papieren **publicatie** in die Zeit kan de gebruiker natuurlijk niet zelf de parameters kiezen die worden weergegeven. Daar kiest de mediapartner dus zelf de parameters die gepubliceerd worden. Op deze manier wordt er dus wel een algemene ranking opgesteld. Dit is in strijd met het voorlaatste Berlijn principe.³ De mediapartner moet de Berlijn principes onderschrijven en respecteren bij de publicatie.

² "Be clear about their purpose and their target groups. Rankings have to be designed with due regard to their purpose. Indicators designed to meet a particular objective or to inform one target group may not be adequate for different purposes or target groups."

³ Provide consumers with a clear understanding of all of the factors used to develop a ranking, and offer them a choice in how rankings are displayed. This way, the users of rankings would have a better understanding of the indicators that are used to rank institutions or programs. In addition, they should have some opportunity to make their own decisions about how these indicators should be weighted.

Ook de principes omtrent het in rekening brengen van de **diversiteit** en de **context**⁴ van de instellingen wordt niet in de praktijk omgezet. Dit is echter essentieel voor een goede ranking. Hoger onderwijs heeft meerdere maatschappelijke doelstellingen. De mate waarin instellingen hiertoe bijdragen moet mee in rekening worden gebracht.

De CHE-ranking is ook een **absolute** ranking. Per parameter wordt er een gemiddelde genomen en bekijkt men de afwijkingen op het gemiddelde. De 25% beste komen in de topgroep (groen), de 25% slechtste komen in de bottomgroep (rood), de overige 50% vormen de middengroep (geel). Kleine verschillen worden met dit systeem uitvergroot.

Het belangrijkste voor studenten is echter om te weten of er een basiskwaliteit aanwezig is. VVS stelt dan ook een **benchmarkvergelijking**⁵ voor. De basiskwaliteit kan de benchmark, het referentiepunt, zijn. Dit systeem maakt het mogelijk om aan te tonen welke opleidingen basiskwaliteit bieden, en welke instellingen beter doen en welke slechter. De informatie kan men bekomen uit de visitatierapporten. Men kan de 5 categorieën van de visitaties overnemen, ipv enkel 3 categorieën. Op termijn kan men de lat steeds hoger leggen en zo instellingen aanzetten tot werkelijke kwaliteitsverbetering.

Gezien het belang van studiekeuze, mag dit nooit gereduceerd worden tot een simplistisch systeem waarbij men een instelling kiest obv het aantal groene bolletjes. Bij de presentatie van de resultaten moet steeds kort worden weergegeven welke parameters werden gebruikt en hoe men tot een score kwam.

5.2.2. Parameters

De gebruikte parameters worden onderverdeeld in feiten, studentenmening en professorentips. We geven ze schematisch weer:

feiten

- third party funds per academic
- doctorates per professor
- publications per professor
- internationally visible publications per professor
- lots of higher education sport
- low rent
- small university location

Third party funds zijn onderzoeksgelden die niet uit het instellingsbudget komen. Deze indicator zou een kwaliteitsindicator voor onderzoek zijn. Het aantal doctoraten is een indicator voor de promotie van nieuwe academici en de onderzoeksintensiteit. Het aantal publicaties meet de onderzoeksoutput. Hier gelden dezelfde opmerkingen dan voor de world rankings: de correlatie tussen onderzoekskwaliteit en het aantal publicaties is beperkt en er is een bias in het nadeel van niet-Engelstalige publicaties en de menswetenschappen.

Het aantal feiten die men gebruikt voor de ranking is beperkt. Bovendien zijn heel wat parameters van secundair belang voor studenten. Deze lijst moet worden aangevuld met informatie over democratisering, studiekostenmeting, studiedrukmeting, bereikbaarheid met openbaar vervoer, student/staf ratio, studentenbegeleiding etc.

studentenmening

- students opinion on teacher support
- students opinion on contact to teachers
- students opinion on contact to students
- students opinion on courses offered
- students opinion on study organisation
- students opinion on support during practical semester

⁴ "Recognize the diversity of institutions and take the different missions and goals of institutions into account. Quality measures for research-oriented institutions, for example, are quite different from those that are appropriate for institutions that provide broad access to underserved communities. Institutions that are being ranked and the experts that inform the ranking process should be consulted often."

En "Specify the linguistic, cultural, economic, and historical contexts of the educational systems being ranked. International rankings in particular should be aware of possible biases and be precise about their objective. Not all nations or systems share the same values and beliefs about what constitutes "quality" in tertiary institutions, and ranking systems should not be devised to force such comparisons."

⁵ In Zwitserland werd na een evaluatie van het CHE-systeem besloten een benchmarksysteem op te zetten. Deze Swissup Ranking wordt uitgevoerd in samenwerking met CHE.

- teaching evaluation
- students opinion on E-Learning
- students opinion on the library
- students opinion on rooms
- students opinion on workstations
- students opinion on IT-infrastructure
- students opinion on audiovisual media equipment
- students opinion on job market relevance
- overall study situation.

Deze indicatoren kunnen zeer interessante informatie opleveren voor studenten. De studentenmening is gebaseerd op een uitgebreide vragenlijst. Deze methode heeft echter ook zijn beperkingen. Studenten kunnen moeilijk vergelijkbaar aangezien ze meestal maar aan 1 of 2 instellingen gestudeerd hebben. De antwoorden van eerstejaarsstudenten worden even zwaar gewogen als die van hogerejaars. De eerstejaars is doorgaans een zeer grote groep, waardoor hun mening zwaar zal doorwegen. Vaak hebben zij echter nog niet de ervaring om op bepaalde vragen goed te antwoorden, zoals bv de arbeidsmarktrelevantie van een opleiding of de kwaliteit van de stagebegeleiding.

Professorentips

Via een vragenlijst werd aan professoren 2 vragen gesteld: welke 3 instellingen zouden ze aan hun kinderen voorstellen als ze een bepaalde studie zouden willen opgeven, en welke 3 instellingen zijn volgens hen leidinggevend in onderzoek in hun vakgebied. Deze parameters roepen heel wat vragen op. Ze meten enkel de reputatie van instellingen bij de professoren. Ook hier speelt het zelfversterkend effect weer.

5.2.3. Praktische bedenkingen

In Vlaanderen zal de ranking worden opgesteld door CHEPS, in samenwerking met CHE. Er zijn momenteel nog heel wat **onduidelijkheden** omtrent de concrete uitwerking van het project. VVS zet ze even op een rijtje en doet enkele concrete voorstellen.

Parameters omtrent **democratisering** moeten worden opgenomen. Deze moeten een beeld geven van de mate van studentenparticipatie en van de aangeboden studentenvoorzieningen. De structuur van sociale voorzieningen verschilt echter erg veel tussen hogescholen en universiteiten. Aan de universiteiten hebben de stuvo's een onafhankelijke structuur, aan de universiteiten zijn ze ingebed in de instelling. Bovendien is er nog steeds een groot verschil in financiering. De sociale toelage voor universiteitsstudenten is nog steeds fundamenteel hoger dan voor hogeschoolstudenten. Hoewel er een groeipad is vastgelegd om de toelagen gelijk te trekken, zullen de effecten van de ongelijke financiering nog lang een effect hebben op de aangeboden dienstverlening.

Wat is de link met het bestaande **kwaliteitszorgsysteem**? Visitatierapporten en accreditatiebesluiten bevatten zeer interessante informatie over onze opleidingen. Via een uitgebreide doorlichting gaat men de kwaliteit van een opleiding na. Bij het opstellen van een ranking zou men van deze informatie gebruik moeten maken. Het is zinloos om de opleiding nog eens door te lichten, op een minder doorgravende manier. Hier duikt echter een praktisch probleem op: de CHE-ranking rankt opleidingen om de drie jaar. De visitatie-accreditatie cyclus is acht jaar. Bovendien maakt CHE in Duitsland geen gebruik van informatie van visitaties en accreditaties.

In Vlaanderen hebben we drie **soorten opleidingen**: de professionele, de academische en de academiserende. In Duitsland heeft men maar twee soorten opleidingen, de professionele en de academische opleidingen, en maakt men aparte rankings voor universiteiten en hogescholen. In Nederland heeft men vier soorten opleidingen, namelijk professionele bachelors en masters en academische bachelors en masters. Het is onduidelijk hoe de opleidingen in Vlaanderen gerankt zullen worden. Worden hogeschoolopleidingen en universiteitsopleidingen apart gerankt? Worden de professionele, de academische en de academiserende opleidingen apart gerankt? Of worden enerzijds de professionele opleidingen gerankt, en anderzijds de academische en de academiserende samen? Voorlopig (minstens tot de academisering rond is) pleit VVS ervoor om drie rankings te voorzien, met namen één voor de academische, één voor de academiserende en één voor de professionele opleidingen.

De CHE-ranking wil in de eerste plaats informatie bieden aan de studenten, om hen te helpen bij hun studiekeuze. Belangrijk is hierbij om te weten welke informatie voor de Vlaamse student belangrijk is in het studiekeuzeproces. Het is echter onduidelijk hoe de studenten zullen betrokken worden bij het uitwerken van de ranking. Er zal een **klankbordgroep** worden opgericht met daarin VVS, Vlior en Vhora. Wat is de rol van deze klankbordgroep? Is dit enkel een adviserend orgaan of hebben de koepelorganisaties werkelijk inspraak in de uitwerking van de ranking? Een ranking die studenten wil informeren moet studenten betrekken als partner met substantiële inspraak. We verwachten dan ook dat de vragenlijst voor de studenten wordt aangepast aan de noden van de Vlaamse studenten via overleg met VVS.

CHE propageert een **bottom-up** benadering. Met partners per land maakt men een ranking met aangepaste indicatoren. Tegelijkertijd wil men van CHE een internationale ranking maken. Om internationale vergelijking mogelijk te

maken, moeten er dezelfde indicatoren gebruikt worden. In hoeverre is de ranking aan te passen aan de noden van onze studenten en instellingen? Bovendien is er geen Vlaamse partner. Het project wordt uitgewerkt door het Nederlandse CHEPS.

Kleine opleidingen worden niet gerankt, omdat er geen vergelijkingsbasis is. Hebben studenten in kleine opleidingen dan geen nood aan informatie om hun studiekeuze op te baseren? Een systeem dat als primaire doelstelling heeft studenten te informeren, moet informatie aanbieden aan alle (toekomstige) studenten. Een benchmarksysteem kan hier soelaas bieden. Bovendien kan men voor kleine opleidingen vergelijkingen maken per studiegebied ipv per opleiding.

Wie wordt de Vlaamse **mediapartner**? Wie beslist dit? Wat is de rol van deze mediapartner? In hoeverre hebben ze inspraak? Hoe worden de resultaten voorgesteld? Voor VVS in het noodzakelijk dat de mediapartner de Berlijn principes onderschrijft en respecteert bij het publiceren. De informatietaak moet steeds voorrang hebben op verkoopcijfers.

Het pilootproject is nog geen teken van goedkeuring van het systeem. Het is essentieel dat er na dit pilootproject een grondige **evaluatie** komt en dat het systeem waar nodig grondig wordt bijgestuurd. Substantiële studentenbetrokkenheid is essentieel in deze evaluatie! Bovendien moet er een grondige kosten-batenanalyse komen van de ranking.

6. STUDIEORIENTERING

VVS is blij dat met dit project er aandacht besteed wordt aan het **studiekeuzeproces**. Het kiezen van de juiste instelling is van groot belang. Primair in het studiekeuzeproces staat echter het kiezen van de juiste opleiding. VVS herhaalt nogmaals haar oproep voor een betere studieoriëntering.

Studiekeuze moet een continu proces en aandachtspunt worden in de laatste graad van het secundair onderwijs, met een persoonlijk keuzedossier en twee scharniermomenten die worden opgenomen in het leerplan: een **verplichte niet-bindende oriënteringproef** die elke leerling kennis moet geven in de eigen mogelijkheden, naast een **vakspecifieke excursietest** waarin de leerling kan ervaren of de gemaakte studiekeuze aan de verwachtingen voldoet.

De overheid moet een **autonoom informatiepunt** voor studieadvies voorzien dat toegankelijk, laagdrempelig is en objectieve en volledige informatie geven over alle opleidingen aan alle instellingen en associaties. Het hoger onderwijs register (<http://www.hogeronderwijsregister.be>) moet worden uitgewerkt tot een referentiewebsite, die objectieve, volledige en duidelijke informatie verschaft aan (toekomstige) studenten over alle opleidingen in Vlaanderen.

Bovendien mag het kiezen van de juiste instelling niet gereduceerd worden tot het kiezen van de instelling met de meeste groene bolletjes op de gekozen parameters. Een ranking kan nooit waardevolle **initiatieven** zoals open lesweken, SID-ins, infodagen... vervangen en is dan ook slechts een aanvullend instrument.

Men verwijt studenten wel eens nog steeds onder hun kerktoren te leven. Vaak is dit echter omwille van **financiële** redenen. Wil de overheid de mobiliteit van studenten stimuleren, zowel nationaal als internationaal, zal een ranking niet volstaan. Financiële drempels die mobiliteit belemmeren moeten worden weggewerkt. Een studentvriendelijk openbaar vervoer, betaalbare studentenkoten en meer en hogere studiebeurzen zijn onontbeerlijk om alle studenten de kans te geven om te studeren aan de instelling van hun keuze.

7. CONCLUSIE

VVS is geen voorstander van ranking omdat kwaliteit meten aan de hand van een klein aantal parameters praktisch onmogelijk is. De CHE-ranking komt echter reeds deels tegemoet aan onze bemerkingen omtrent ranking. Om van een zinvolle ranking te spreken moeten er echter gevolg worden gegeven aan onze bedenkingen zoals in deze tekst geformuleerd. Zo moet de ranking zich als doel stellen de studenten te informeren en moeten onderwijskwaliteit en democratisering een prominente plaats innemen. Objectieve gegevens zijn essentieel. Visitatie- en accreditierapporten zijn een goede bron van informatie. Deze kunnen worden uitgebreid met andere informatie die relevant is voor studiekeuze. Studentenbetrokkenheid bij het opstellen van de ranking is onontbeerlijk. Bovendien mag men nooit uit het oog verliezen dat rankings slechts een klein onderdeel van het hele studiekeuzeproces mogen zijn. Zo moet studieoriëntering zich in de eerste plaats richten op het kiezen van de juiste opleiding. Financiële belemmeringen die een echte studentenmobiliteit in de weg staan, moeten worden weggewerkt.

Tot slot drukt VVS haar wens uit dat dit pilootproject grondig geëvalueerd wordt. Er is onvoldoende nagedacht over de zin van dit project en de waarde van de gebruikte indicatoren. Dit pilootproject is dan ook geen automatische vrijbrief voor een veralgemening van het systeem. Enkel na een ernstige bezinning met alle betrokken partijen kan er een beslissing genomen worden tot uitbereiding van dit project.